

Innholdsfortegnelse

INNHOLDSFORTEGNELSE

1.0 – Innledning	2
1.1 – Tema	2
1.2 – Problemstilling	2
1.3 – Metode	3
1.4 – Faglitteratur	3
1.5 – oppgavens oppbygning	3
2.0 – Hoveddel	4
2.1 – Litt om sjanger	4 – 5
2.2 - Litt om western-sjangeren	5 – 6
2.3 - Hovedpersonenes bekledding og utseende	6 – 7
2.4 - Hovedpersonenes Moral	7
2.5 - Hovedpersonenes karakterutvikling	8
2.6 - Hovedpersonenes dyktighet og behov for hjelp	8 – 10
2.7 - Vold, Romanse og Sex i det ville vesten	10 – 12
2.8 - Kvinner og minoriteter	12 – 13
2.9 – Forskjellene regissørene i mellom	14 – 17
3.0 – Konklusjon	17
4.0 – Litteraturliste	18
5.0 – Filmliste	19

Innledning 1.0

Tema 1.1

Western-sjangeren er nesten like gammel som kinofilmen selv, og har gått igjennom mange en forandring gjennom årenes løp. Fra John Ford og Howard Hawks filmer med John Wayne til Sergio Leones dollar-triologi, og Mel Brooks sin parodi *Blazing Saddles* (Brooks, 1974), dette er en sjanger så variert og mangfoldig som en godtepose laget av en bestemor som ønsker å tilfredsstille alle sine 6 barnebarn. Dette medfører også at mange vil ha sine meninger om de ulike filmene i sjangeren, og hvor like eller ulike de er fra hverandre. Det som særlig diskuteres er forskjellene mellom de klassiske western-filmene som kom ut på 40 og 50 -tallet og de italienske spaghetti western filmene som kom ut av Italia på 60 og 70 -tallet. Da jeg selv begynte å se westernfilmer ble jeg også klar over dette, jeg fikk ofte høre av venner så vel som filmvitere at forskjellene mellom disse to undersjangrene var nesten så store at de så og si tilhørte to forskjellige sjangre. Det å sammenligne to undersjangre hadde i mine øyne ledet til en altfor bred og ufokusert oppgave, så i denne teksten ønsker jeg først og fremst å sammenligne to filmer jeg følger representerer hver sin epoke og undersjanger godt. Filmene er *Rio Bravo* (Hawks, 1959) og *A fistfull of dollars* (Leone, 1964). *A fistfull of dollars* (Leone, 1964) er den første spaghetti-western filmen og er derfor ansvarlig for å ha startet en hel sjanger, jeg synes det derfor er passende å bruke den som en representasjon for Spaghetti-westernfilmene. *Rio Bravo* (Hawks, 1959) er på sin side kanskje den mest arketypiske av de klassiske western-filmene, i mine og Robin Woods øyne hvis artikkel "Rio Bravo & Retrospect" brukes i denne oppgaven. Det er også passende å bruke western-sjangerens ubestridte konger John Wayne og Clint Eastwood i en oppgave som denne.

Problemstilling 1.2

Oppgavens problemstilling er: Hvor forskjellig er de klassiske - westernfilmene fra Spagetti-westernfilmene, og er muligens disse forskjellene oppskrytt på noen måte?

Metode 1.3

Jeg kommer i denne oppgaven til å ta i bruk komparativ metode, også kjent som sammenligningsmetoden. jeg kommer til å se nærmere på forskjellene mellom protagonistene, filmenes seksuelle og voldelige innhold, samt hvordan kvinnene og minoritetene i de respektive filmene fremstilles.

Faglitteratur 1.4

I denne teksten har jeg 3 primærkilder, *Film Genre: Hollywood and Beyond*(Langford,2005), *Film/Genre*(Altman,1999) og *The Western Reader*(Kitses, Rickman, 1998). De to første fikk jeg anbefalt av veileder, disse er ganske sjanger orienterte, *The Western Reader*(Kitses, Rickman, 1998) er en bok som inneholder flere forskjellige artikler om westernfilmer, Kitses og Rickman er bokens redaktører.

Oppgavens oppbygning 1.5

Hoveddel

Avsnitt nr. 1 - Litt om Sjanger

Avsnitt nr. 2 - Litt om Western-sjangeren

Avsnitt nr. 3 - Hovedpersonenes bekledning og utseende

Avsnitt nr. 4 - Hovedpersonenes moral

Avsnitt nr. 5 - Hovedpersonenes karakterutvikling

Avsnitt nr. 6 - Hovedpersonenes dyktighet og behov for hjelp

Avsnitt nr. 7 - Vold, romanse og sex i det ville vesten

Avsnitt nr. 8 - Kvinner og minoriteter i det ville vesten

Avsnitt nr. 9 - Forskjellene regissørene i mellom

Konklusjon

Hoveddel 2.0

Litt om sjanger 2.1

Om du spør noen hva deres favoritt filmsjanger er, vil de aller fleste gi deg en ganske så godt definert filmsjanger. En films sjanger kan også avgjøre hvorvidt den blir sett av mange eller ikke. Det er for eksempel mange som drar å ser en superhelt-film nettopp fordi det er en superhelt film, filmer som *Venom*(Fleisher, 2018) og *Suicide Squad*(Ayer,2016) fikk laber respons fra kritikerne, dette stanset ikke folk fra å dra å se disse filmene og de endte opp med å hente inn store summer med penger. På den annen side så tjener seriøse drama filmer som *12 Years a Slave*(McQueen, 2013) og *The Kings Speech* (Hooper, 2010) som begge ble godt mottatt og vant Oscar for beste film bare en brøkdel av dette, så en kan si at en films sjanger i mange tilfeller kan hjelpe et studio med å beregne hvor suksessfull en film kommer til å bli.

Til tross for at de aller fleste vet hva en sjanger er kan det være lurt å avgrense og definere det litt nærmere, i følge Rick Altman er en filmsjanger følgende:

- Sjanger er en **blueprint**, en formel som programmerer og former industriens produksjonen
- Sjanger er en **struktur**, og er det formelle rammeverket som hver individuelle film er laget på/ eller over.
- Sjanger er en **label** eller **merkelapp**, som navnet på en kategori som er en viktig del av hvordan distributørene kommuniserer og reklamerer filmen til massene.
- Sjanger er en **kontrakt**, noe som hvert medlem av publikummet krever fra produsenten(Altman, 1999, s.14)

En filmsjanger har også enkelte grunnelementer og temaer, i western-filmer handler det for eksempel ofte om nybyggere mot indianere eller en sheriff mot en beryktet bande eller kriminell. Dette ser en også i en rekke andre sjangere som for eksempel den romantiske komedien, hvor mange av filmene handler om to mennesker som egentlig er perfekte for hverandre, men som til tross for dette er litt nølende (Altman, 1999, s. 22 - 24).

En filmsjanger går også gjennom en livssyklus, den oppstår, den etableres, den blir mer selvbevisst, og til slutt dør den ut(Altman, 1999, s. 21). Denne beskrivelsen bør tas med en klype salt, men til tross for det er det et snev av sannhet i den, den sjangeren som beskriver den prosessen best er kanskje sjangeren som dekkes i denne oppgaven, nemlig western-sjangeren. Den startet med *The Great Train Robbery*(Porter, 1903) den ble senere bedre etablert med *Stagecoach*(Ford, 1939), på slutten av 60-tallet ble filmene mer selvbevisste og til og med parodiske med filmer som *Blazing Saddles*(Brooks, 1974), *The Wild Bunch*(Peckinpah, 1969) og *The Shootist*(Siegel, 1976). Og i disse dager lages det så og si ikke lenger western-filmer, det blir kanskje å ta i å si at sjangeren er død, men produksjonen har ihvertfall gått betraktelig siden 40 og 50-tallet.

Litt om western-sjangeren 2.2

Westernfilmen har i likhet med gangsterfilmen, USA som sitt hjemland (Warshow, 1954, 35), og er om mulig den film-sjangeren folk med litt ekspertise innen film tenker først på når man nevner amerikansk film. *The Great Train Robbery*(Porter, 1903) er regnet som den første av noe som skulle bli en lang rekke med filmer som omhandlet den relativt korte tidsepoken som var det sene 1800-tallet, ca. 1865 - 1890(Hoberman, 1991, s. 86). Etter hvert som årene gikk ble western-sjangeren mer og mer populær, til den nådde sin topp på 1950-tallet med regissører som John Ford, Howard Hawks og Anthony Mann, og med skuespillere som John Wayne, James Stewart og Gary Cooper. Det var særlig Wayne med sine hyppige samarbeidspartnere Ford og Hawks som virkelig definerte denne epoken med klassikere som *The Searchers*(Ford,1956) og *Rio Bravo*(Hawks, 1959). Wayne spilte for det meste sympatiske og moralske karakterer som for eksempel John T Chance i *Rio Bravo*(Hawks, 1959). Det er bildet av den tøffe, men samtidig balanserte og moralske John Wayne som på mange måter formet epoken samt, hvordan folk ser på den nå i ettertid.

I 1964 ble kinogjengerne introdusert til en ny type western, filmen het *A Fistfull of Dollars*(Leone, 1964) og var den første av sitt slag , det vil si den første Spagetti-westernfilmen. Disse filmene var forskjellige fra sine amerikanske motparter på flere måter, de var mer voldelige og blodige, og protagonistene var også mer grå og det kan til tider være

vanskelig å skille heltene fra skurkene. Det var her også noen viktige spillere, på regissør fronten hadde du de tre Sergioene, Disse var Sergio Corbucci, Sergio Leone og Sergio Solima(Towlson, 2018). På skuespiller fronten hadde man Clint Eastwood (Kjent fra Dollar-trilogien), Franco Nero(Kjent fra Django(Corbucci, 1966), og Lee Van Cleef, kjent fra Dollar-trilogien, samt en rekke andre filmer(The spaghetti Western Database, 2018) . Det er Særlig Clint Eastwood som den mystiske “mannen uten noe navn” og hans Samarbeidspartner og regissør Sergio Leone som definerte denne epoken, med deres nytolkning av western-sjangeren, en mørkere og råere og kanskje mer realistisk tolkning av den ville-vesten (Hoberman, 1991, s. 86).

De amerikanske filmskaperne lot seg senere inspirere av Italienerne, og en nyere og litt mer seriøs og samfunnskritisk western ble skapt. Heltene som en gang var plettfrie og moralske ble nå spagettifisert, (Hoberman, 1991, s. 86-87). De var røffere og mer komplekse, og minnet nesten mer protagonistene til Leone, enn de Ford og Hawks hadde i sine filmer. Måten indianerne ble fremstilt på endret seg også, i filmer som *Little Big Man*(Penn, 1970) og *Jeremiah Johnson*(Pollack, 1972) fikk vi se et litt mer nyansert bilde av den amerikanske urbefolkningen. I filmer som *The Wild Bunch*(Peckinpah, 1969), *The Shootist*(Siegel, 1976) og senere *Unforgiven*(Eastwood, 1992) fikk vi se hva som ble av de mange westernheltene når de ble gamle. Viktige regissører fra denne epoken var Don Siegel, Clint Eastwood og Sam Peckinpah. Viktige skuespillere var Clint Eastwood, John Wayne og Robert Redford.

Hovedpersonenes bekledding og utseende 2.3

Som de fleste andre leading-men på 50 og 60-tallet var både John Wayne og Clint Eastwood meget høye. Og dette ble også reflektert i karakterene de spilte, de tårnet over både kvinnene de forførte og mennene de julte opp. I Rio Bravo, er Wayne ikledd ganske så pene klær, han ser på ingen måte ut som han tilhører overklassen, men han er ingen boms heller. Han er for eksempel penere kledd enn mennene som jobber for skurken Nathan Burdette, men er selv ikke fult så pent kledd som Burdette, som er en rik rancher, en karakter folk flest mest sannsynlig ikke kan identifisere seg noe særlig med. Utover det er også Chance (Wayne) glattbarbert noe som også skiller han fra Burdettes menn , dette var også vanlig for western-

heltene fra den epoken, de de skulle være ordentlige, men også identifiserbare, tøffe, men også moralske menn.

«Mannen uten noe navn» eller Joe som han kalles, spilt av Clint Eastwood i *A Fistfull of Dollars* (Leone, 1964) er John T Chances (Wayne) rakte motsetning på mange områder. Han har skjeggvekst, også trasker han rundt i en Poncho. Rent visuelt er det faktisk ikke noe forskjell på ham og skurkene, han kunne likeså godt vært en av de, som han kunne en av heltene.

Hovedpersonenes Moral 2.4

Om man ser *Rio Bravo* (Hawks, 1959) og *A Fistfull of Dollars* (Leone, 1964) rett etter hverandre vil de slående forskjellene mellom filmenes respektive hovedpersoner bli ekstra tydelige. Chance (Wayne) i *Rio Bravo* er på mange måter den ultimate western-helten i denne filmen, så og si alt han gjør er moralsk riktig. Når hans gode venn og drukkenbolt Dude, spilt av Dean Martin slår ham, rister han bare på hodet, og når Dude slår ham for andre gang sier Chance, “Slår du meg igjen blir det bråk”. Gjennom filmen ser du en mann som kjemper hardt for å forbli moralsk og som virkelig anstrenger seg for å gjøre det han ser på som det moralsk riktige. Dette var en ganske typisk heltet karakter i amerikansk film på den tiden, og da særlig western-filmer

På dette punktet er Joe (Eastwood) og Chance (Wayne) som Olje og vann, i den første scenen ser vi Joe overvære en situasjon hvor en liten gutt og hans fare bli beskyttet, etter at gutten snek seg inn i et hus for å se sin mor. Mens dette skjer fortrekker han ikke en mine, og når den forferdete moren ser bort på ham smiler han til henne på en flørtende måte, hun slenger så igjen slåen. Litt senere i filmen ypper han til bråk med et par menn fra en lokal gjeng, noe som leder til at han får innpass hos rivalene. Og Det er denne taktikken han stort sett bruker, han setter de to familiene opp mot hverandre slik at han kan tjene på det, for å så gå til de andre å gjøre det samme. Det er først når han for andre gang ser den lille gutten bli truet at han velger å blande seg, og etter det går han også inn for å faktisk hjelpe den lille familien, noe som igjen leder til at han tilslutt ender opp med å gå etter de faktiske skurkene.

Hovedpersonenes karakterutvikling 2.5

I *Rio Bravo* (Hawks, 1959) så er Chance (John Wayne) en meget statisk karakter, han er stort sett den samme gjennom det hele. Han er like galant, tøff og moralsk på filmens begynnelse som han er ved filmens slutt. I *Rio Bravo* (Hawks, 1959) er det heller Dude (Dean Martin) som gradvis forandrer seg, han går fra å være en patetisk drukkenbolt til å igjen bli Chances assistent. Chance fungerer nærmest både som en venn og farsfigur gjennom filmen og det er nettopp det at Dude endrer seg som gjør det mulig for dem å bli kvitt Burdette på slutten av filmen. Chance er en karakter vis karisma og moralske ståsted inspirere de rundt ham til å handle og oppføre seg mer moralsk, og slik er han fra start til slutt.

Joe eller "Mannen uten noe navn" spilt av Clint Eastwood er en karakter som går igjennom en langt mer merkbar forandring/forvandling. I begynnelsen av filmen så er han likegyldig til det han bevitner, en familie som blir mishandlet, samt en bandekrig mellom to rivaliserende gjenger som har ledet til at en by nærmest er blitt lagt øde. Tidlig i filmen bidrar han faktisk til at konflikten tilspisser seg ved å sette Rojoene opp mot Baxterne, ved å veksle mellom å jobbe for begge sidene, for sin egen vinning. Det først når guttungen, moren og faren trues for andre gang at han blander seg, og det er her vi begynner å se en medmenneskelighet i Joe som fra da av gradvis avsløres, og som leder til at han tilslutt hjelper den lille familien med å flykte.

Hovedpersonenes dyktighet og behov for hjelp 2.6

Rio Bravo er på mange måter den mest tradisjonelle westernfilmen, det kommer derfor ikke som noe sjokk at du finner fler av sjangerens arketyriske karakterer (Wood, 1981, s.176) De er som følger

1. Helten, sterk, stilferdig, ufeilbarlig (John Wayne som, John T. Chance)
2. Heltens følgesvenn og partner: feilbarlig, drukenbolt, og kanskje ikke helt til å stole på. (Dean Martin som, Dude)
3. En Kvinne på kanten av loven, som driver med gambling eller synger i en saloon(Angie Dickinson som, Feathers)
4. Snill jente, skolelærer eller datter av en bonde (ingen slik karakter dukker opp i filmen)
5. Heltens morsomme og fordrukne støttespiller(Walter Brennan som, Stumpy)
6. En syngende Cowboy som også spiller gitar(Ricky Nelson som, Colorado Ryan).
7. Den morsomme og litt forsiktige meksikaneren, gestikulerer en del, Pedro Gonzales Gonzales som, Carlos Robante(Wood, 1981, s.176)

‘Rio Bravo har sinn opprinnelse i Hawks reaksjon til *High Noon*(Zinnemann, 1952), Hawks stusset over at sheriffen i filmen(Marshall Will Kane) går rundt og spør om hjelp uten å faktisk trenge det (Wood, 1981, s.173). I *High Noon*(Zinnemann, 1952) så er det nemlig slik at Marshall Will Kane faktisk klarer å hamle opp med alle skurkene egenhendig uten noe form for hjelp fra andre, man kan med andre ord nesten kalle ham en ydmyk Supermann. Hawks ide var å snu dette på hodet, å ha en karakter som var veldig selvsikker, men som til tross for dette trenger hjelp gjennom hele filmen. Og det er slik en kan beskrive John T. Chance(Wayne i Rio Bravo). Han er på ingen måte dum eller inkompetent, men det å si at oddsene er i mot ham er en underdrivelse. Og gjennom hele filmen får han hjelp, under en konfrontasjon med Nathan Burdettes(skurken spilt av John Russel), er Dude(Martin) ikke Chance(Wayne) som ender opp med å ta mannen de er ute etter. Og filmens klimaks så har Chance samlet en del allierte som hjelper ham med å ta seg av de slemme. Så man kan si at til tross for at Chance er en veldig moralsk og snill karakter så er han også realistisk i den forstand at han ikke er noe overmenneske, hadde det ikke vært for de rundt ham hadde han vært død. Man kan kanskje si at på mange måter er mer realistisk enn rake motsetning Marshall Will Kane(fra High Noon(spilt av Gary Cooper)), på den måten at selv den beste sheriff hadde strøket med om de skulle prøve seg på en hel bande av kriminelle.

I *A fistfull full of dollars*(Leone, 1964) er Joe(Clint Eastwood) en ganske så kompetent mann på egenhånd(muligens dødeligere enn John T.Chance i Rio Bravo). Gjennom hele filmen klarer han å lure de to rivaliserende gjengene i byen til å krige seg i mellom mens han tjener penger på det. Han tar i likhet med Chance vann over hodet og er på mange måter litt ubevist

over hvor farlig han gjør situasjonen for seg selv gjennom hele filmen. Og det er også slik Leone luret filmgåerne, Hawks gjør det veldig tydelig at Chance virkelig trenger hjelp og at han på mange måter er sårbar til tross for sitt sterke og kompetente ytre. “Mannen uten noe navn” eller Joe som han kalles av byens bartender, virker i begynnelsen utrolig uavhengig og sterk, en som på ingen måte trenger noen i ryggen. Skiftet kommer når Ramon (filmens skurk) tar Joe på fersk gjerning etter at han har hjulpet Marisol og familien med å flykte, på dette punktet blir hele Joes verden snudd på hodet, tidligere så vi at han hadde hjertet vi fikk så også se at han egentlig ikke er så smart som han selv tror at han er(vi som seere blir også overrasket av dette). Og vi ser også at han har behov for hjelp av de få støttespillerne han har i landsbyen. Det er kanskje også dette som er den store forskjellen mellom John T. Chance og “Mannen uten noe navn” eller Joe, det er at Chance er statisk gjennom hele filmen og ikke endrer seg noe særlig, mens Joe er en karakter som endrer seg foran øynene eller kanskje vi ser nye sider av ham. Det er også det Protagonisten fra *High Noon*(Zinnemann, 1952) har til felles med Chance, de er så og si den samme karakteren gjennom det hele uavhengig av det som skjer rundt dem.

Vold, Romanse og Sex i det ville vesten 2.7

Romanse og sex

Rio Bravo er en ikke bare en vellaget western, den har også innslag med gode romantiske scener. Til tross for den åpenbare aldersforskjellen mellom John Waynes, John T. Chance og Angie Dickinsons, Feathers skinner de sammen på skjermen. Kjemien dem imellom er elektrisk og en kjøper virkelig at disse sakte, men sikkert faller for hverandre. En annen ting som gjør romansen ganske interessant er hvordan rollene på et vis er snudd på hodet. For i denne filmen er det først og fremst Feathers som prøver seg på John T. Chance og ikke omvendt. Han forsøker faktisk ved flere anledninger å sende henne vekk, men gang på velger hun å bli værende. Det er også scenene dem imellom som også har det meste av filmens romanse og seksuelle undertoner. Og dialogen dem imellom er leken og seksuelt antydende, det er ingen tvil om hva det hintes til når de snakker sammen. Vi får også se Angie Dickinson i noen ganske så utfordrende antrekk, men utover det skjer det ikke noe mer som kan karakteriseres som seksuelt eller romantisk.

I for *A fistfull of Dollars* (Leone, 1964) er det så og si ingen romanse, i begynnelsen av filmen ser vi at Joe (“mannen uten noe navn”) er merkbart interessert i den unge kvinnen, Marisol som holdes fanget av filmens skurk, Ramon. Det vi heller blir vitne til er en ung kvinne som blir tvunget inn et forhold mot sinn vilje, som så ofte er tilfellet i Spagetti-westernfilmer så viser *A fistfull of Dollars* (Leone, 1964) en mer dramatisk side av livet i den ville-Westen en mange av de amerikanske motpartene. Det er et skremmende syn å se denne lille kvinnen i Ramons vold, man føler også medynk for hennes ektemann og unge sønn. Det er heller ingen seksuelle bilder eller undertoner i denne filmen, med unntak av mennene som er merkbart beveget av Marisols pene ansikt. En kan si at at det kanskje ikke hører hjemme i denne filmen, som har en langt mer fokusert historie enn Rio Bravo.

Vold

Det kommer sikkert ikke som en overraskelse for mange at begge filmene som diskuteres i denne oppgaven inneholder vold. Det er tross alt en helt essensiell del av av westernsjangeren.

I *Rio Bravo* (Hawks, 1959) er volden ganske tam, slik den som regel var for klassiske-westernfilmer. Når folk blir skutt faller de enten i bakken eller så spinner de rundt på en nesten komisk måte. Slåsscenene bærer også preg av sin tid, med overdrevne lydeffekter (særlig når de slår løs på hverandre), og det man kan kalle utdatert koreografi. De som rammes av volden er for det meste menn som alt er i kamp, så det vi ser blir sjelden mer brutalt enn litt håndgemeng og skuddvekslinger.

Volden i *A fistfull of dollars* (Leone, 1964) er på et helt annet nivå enn det som er vist i *Rio Bravo* (Hawks, 1959). Når folk blir drept i eller banket opp i denne filmen blir de virkelig drept og jult opp. Volden her er ganske brutal og til tider uberettiget, noe som virkelig fikk denne filmen til å stikke seg ut fra de amerikanske westernfilmene som kom ut tidligere. I løpet av denne filmen blir uskyldige og intetanende soldater brutalt drept, den nevnte scenen hvor Ramon, angriper en gruppe med soldater bærer fremdeles preg av den gammeldagse stilen, hvor folk griper seg til steder på kroppen hvor de har blitt skutt. Men selv i denne delen fikk man også se blodige soldater etter det hele var over. Som nevnt ovenfor inneholder

også filmen en del scener hvor folk blir banket opp. Særlig Clint Eastwood som Joe får skikkelig juling, ikke bare det, men man ser også effekten julingen har på ham, han er hardt skadet i en periode og han bruker et par dager på å komme seg etter det som har skjedd. I løpet av filmen blir man også vitne til noe som kun kan beskrives som en massakre, hvor Rojoene (den ene av de to gjengene som kjemper om kontrol over byen filmen er satt til), dreper samtlige av den andre gjengens medlemmer inkludert fru Baxter (kona til lederen), som blir drept på en veldig kaldblodig måte. Skudd skadene er generelt også tydeligere, når den siste skurken blir drept ser du at han har blitt skutt i hodet. Når filmens hovedskurk blir skutt, lider han, man ser blodet komme boblende ut fra munnen og han tar et steg eller to før han segner om. Leones utgave av det ville vesten er langt mer voldelig og kynisk enn Hawks sin versjon, her kan alt fra hyggelige gamle bartendere og kvinner bli drept og mishandlet. De gamle hollywood westernfilmene hadde sine voldelige øyeblikk de også (barnefamilien som blir drept i *The Searchers*(Ford,1956) er et ypperlig eksempel, men det skjedde somregel off-screen, i spaghetti-westernfilmene fikk man i pose og sekk for å si det slik.

Kvinner og minoriteter 2.8

Westernfilmen er en sjanger som i veldig stor grad har vært dominert av den hvite mann(dette til tross for at omlag $\frac{1}{4}$ av alle cowboyer var svarte(Hoberman, 1991, s. 86). Indianere eller uramerikanere var enten skurker eller bakgrunns karakterer en sjelden var de kanskje heltens allierte. Kvinnene i Western-filmer blir som regel reddet eller beskyttet av de mannlige karakterene skjønt det finnes også her unntak, som for eksempel i *The Ox-bow incident* (Wellman, 1943) der en av karakterene som jager det som antas å være noen drapsmenn er en kvinne. Men utover dette var de fleste kvinnelige karakterer i de tidlige westernfilmene ganske stereotypiske. Meksikanerne ble i likhet med indianerne også ofte fremstilt på en ganske ensforming måte, gjerne som skurker eller litt vimsete medhjelpere(Finn frem sidene i “The Western Reader”).

I *Rio Bravo* (Hawks, 1959) dukker mange av tropene beskrevet over opp, Feathers som er heltens utkårede, minner på mange måter litt om den arketyriske kvinnelige western karakteren. Men til tross for at hun på mange måter er ganske stereotypisk har hun også noen

sterke sider. Hun flørter åpent med Chance (Spilt av John Wayne), og er egentlig en ganske så sterk karakter på sin egen måte. Da Chance ber henne dra fra byen, velger hun å bli værende, hun våker også over ham når han skal ta en lur. Hun er med andre ord en ganske så sterk kvinne. Filmens meksikanske karakterer minner litt om medhjelperne som ble beskrevet over, Carlos Robante og hans kone Consuela Robante (spilt av Pedro Gonzalez Gonzalez og Estelita Rodriguez), er begge hjelpsomme og gode mennesker. En kan kanskje si at de er en smule stereotypiske, men filmens helt og skurker er depiktert på en lignende måte, i en så arketypisk western som *Rio Bravo* er det nesten forventet.

I *A fistfull of dollars* (Leone, 1964) er i likhet med *Rio Bravo* (Hawks, 1959) en film som til en viss grad også følger disse tropene. De Meksikanerne vi ser i filmen (spilt av Italienerne), driver enten hotell eller så er de kriminelle, men det er også viktig å poengtere at så og si alle karakterene i denne filmen har svin på skogen. I byen filmen utspiller seg i er det 2 rivaliserende gjenger, den ene gjengen er meksikansk kontrollert av Rojoene, den andre er Amerikansk hvor baxterne er i spissen. Så det blir litt feil å si at filmens meksikanske karakterer blir fremstilt på en negativt måte når som nevnt ovenfor så og si alle karakterene i filmen er kriminelle. Kvinnene i filmen blir fremstilt på ganske forskjellige måter. Du har den ene Marisol, som har blitt tvunget inn i et forhold med filmens hovedskurk Ramon. Marisol er utelukkende et offer i filmen, det som til slutt redder henne og familien er Joe, filmens helt. Den andre kvinnen som dukker opp i filmen er Consuelo Baxter (kona til John Baxter, lederen av Baxterne). Dette er en ganske så sterk karakter, som i løpet av filmen blant annet gir instruksjoner til sin ektemann, ikke bare det, men hun hjelper også Joe med å passe på Marisol. Men til tross for dette vil det være vanskelig å kalle disse westernfilmene fra 50 og 60-tallet for progressive, da ingen av de har en kvinne som fo reksempel kan bruke en seksløper.

Forskjellene regissørene i mellom 2.9

Howard Hawks

Det mest slående ved *Rio Bravo* (Hawks, 1959) med unntak av filmens kvalitet er åpningsscenen. Da jeg holdt presentasjonen min om denne bacheloroppgaven, var det mange som lurte på hva mitt syn på denne scenen var. Folk flest i klassen synes det var en rimelig teit scene som kanskje pågikk litt vel lenge. Jeg ble faktisk spurt om jeg synes den var bra, og hvorvidt jeg synes den fungerte godt. Mitt svar var et rungende ja, jeg synes åpningsscenen fungerte veldig bra, og er kanskje det mest interessante ved filmen, vertfall på måten historien blir formidlet på. Filmen åpner med at vi ser Dude (Spilt av Dean Martin), gå inn i en Saloon. Han prøver så hardt som mulig å gå ikke bli lagt merke til av de andre som er der. Dette er en ypperlig bruk av mise en scene på Hawk sinn side, på mange måter er det bedre å vise at en person er utilpass og har det ille enn å få karakterene til å prate om det (noe som skjer senere i filmen). Han stiller seg så ved en bjelke og ser bort på de som står i bar området. En av mennene som står der, snur seg og begynner å flire i det han ser Dude. En annen ting vi som seere legger merke til er at blikket til Dude faller på flasken som mannen holder i hendene. Det som så skjer er at mannen skjenker i til seg selv mens han ser på dude, han flirer og kaster så en mynt i saloonens spyttbakke. Det som så skjer er at Dude huker seg ned for å ta mynten ut av spyttbakken. Det som så skjer er at byens Sherriff John T. Chance (Spilt av John Wayne) blander seg og sparker bort spyttbakken før Dude rekker å hente frem mynten, han stirrer så omlt ned på Dude, mens han rister på hodet. Han vender så mot mannen som kastet mynten. I det Chance begynner å gå mot mannen, slår Dude ham ned bakfra. Det som så skjer er at mannen som kastet mynten i spyttbakken skyter en mann som prøver å blande seg i konflikten, og det er dette som er den sentrale konflikten i filmen.

Denne første sekvensen beskrevet ovenfor, minner veldig om en scene fra en stumfilm (Hawks startet faktisk som en stumfilm regissør, hans første film var *The Road to glory* (Hawks, 1926) som var en stumfilm). Skuespillet er veldig overdrevent og karakterenes, karaktertrekk samt personlighet er lett å lese. Til tross for at det veldig tydelig og ikke subtilt i det hele tatt, er det en veldig effektiv måte å formidle hva for slags mennesker man har med å

gjøre, og det gjør denne scenen på en meget god måte, den etablerer hvem hovedpersonene i filmen er. Utover denne åpningsscenen er filmen meget konvensjonell, det er vanskelig å peke på hva for slags grep Hawks bruker da de ikke stikker seg ut noe særlig, men endrer ikke det faktum at filmen i seg selv er veldig effektiv og har interessante dilemmaer og karakterer. «Howard Hawks took legitimate pride in a Certain professionalism, but «artist» and «work of art» were alien terms for him. He appreciated the wit of Faulkners Saving to him the first time they met: «Ive seen on a check» «(Bromwich, 2011)

Sergio Leone

Sergio Leone er på mange måter Howard Hawks sin rake motsetning, Hawks er en regissør som lager økonomiske og effektive filmer, han er ikke typen som for eksempel holder kameraet på et sted over altfor lange perioder, Leone på den annen side kan bruke veldig lang tid på ganske enkle scener, et ypperlig eksempel her er åpningsscenen i *Once Upon A Time in The west*(Leone, 1968). Her følger vi i rundt 10 minutter 3 karakterer som kun er i denne åpningsscenen, vi følger en flue som plager den ene av dem, og vi ser en annen samle opp vann i en hatt så han får tatt seg litt drikke. Så etter om lag 10 minutter så dukker hovedpersonen Harmonica opp, spilt av den ikoniske Charles Bronson. Det første han gjør når han kommer til holdeplassen er å drepe karakterene vi har tilbragt de siste 10 minuttene med. I filmens neste scene blir vi introdusert til en familie på fire bestående av en far med tre barn. Også denne scenen tar seg meget god tid og varer også i rundt 10 minutter. Scenen kuliminerer i en av de kanskje beste karakter introduksjonene som noen gang er visst på film. Etter å ha sett en hel familie inkludert en liten gutt får se filmens antagonist Frank, spilt av en skremmende Henry Fonda, musikken som spilles av når han dukker opp på skjermen skaper en intens redsel hos seerne, og er kanskje filmens mest ikoniske øyeblikk.

Det disse scenene beskrevet over virkelig klarer er å bygge en spenning for seerne, det brukes mye tid, og det kan kanskje bli litt i det meste laget, men i disse to tilfellene ledet det til to store pay offer. Det er en stil som for mange som kanskje ikke liker litt trege filmer er utholdelig, men fordi som betrakter film som vin, det vil si at det er viktig at den får puste litt funker det ypperlig.

Et ypperlig bruk av mise en scene på Sergio Leones side er en av de første scenene i filmen der Joe (Eastwood) entrer San Miguel. Idet han kommer inn i byen, ser vi en annen mann komme mot ham, til å begynne med ser dette ut som en helt vanlig person som er i ferd med å forlate byen. Men når han passerer Eastwood, ser vi at dette er en død mann som har et skilt hengende om halsen der det står: "Adios Amigo". Det denne scenen etablerer hva for slags by hovedpersonen er i ferd med å bevege seg inn i, i den samme scenen ser vi også en del mennesker som løper hjem mens klokken kimer i bakgrunnen, vi blir med andre ord vist hva for slags miljø Joe er i ferd med å bevege seg inn i.

Det mange assosierer med Sergio Leone og spaghetti-western filmer generelt er close-ups. Disse bruker han også hyppig i *A Fistfull of Dollars* (Leone, 1964), og da særlig i voldsscenene. Et godt eksempel her er konfrontasjonen mellom Joe og mennene til byens sheriff, Baxter. Konfrontasjonen starter med at vi ser Clint Eastwood i et medium longshot, det kuttes så mellom to av mennene han er i konflikt med, den ene ser vi i medium Close-up, den andre ser vi i medium shot. Når konflikten tilspisser seg blir får vi se alle de viktige karakterene i close-up, inkludert 2 som kun er tilskuere, samtidig endres musikken til en intens one note, som virkelig hjelper for å gi scenen en spennende stemning.

Close-ups brukes også i en annen scene hvor Rojoene bokstavelig talt slakter alle medlemmene av Baxters gjeng, samt Kona. I denne scenen kuttes det også mellom volden som vi ser i i long-shot og reaksjonene til Rojoene som vi ser i Close-up. Flammene og den ene tonen som brukes i soundtracket skaper en hjemsøkt følelse. Det at de gjør dette mens de ler og flirer gjør det tydelig for oss at disse mennene er onde. Denne scenen når sitt klimaks når Consuela Baxter, blir skutt av Rojoene. Vi ser henne i medium-shot, mens det kuttes mellom henne og Rojoene, etter at hun har stått der og forbannet dem i et par sekunder, blir tilsatt også henne skutt. Denne gangen hverken smiler eller ler de, et drap av en kvinne har litt vekt ved seg.

Forskjellene mellom Leone og Hawks er ganske åpenbare, Hawks var en ganske så tradisjonell regissør som tok i bruk tradisjonelle teknikker og holdt seg stort sett til dem. Han kunne kanskje stikke tåen ned litt kunstneriske valg som i åpningsscenen i *Rio Bravo* (Hawks 1959), men for det meste så holdt han seg til det han kunne, som var konvensjonell filmskaping. Leone på den annen side var en vaskeekte "auteur", dette var en mann som hadde en distinkt stil som kunne minne om malerier og eller operaer, noe en faktisk kan høre i

musikken, hans samarbeidspartner Ennio Morricone komponerte, det var ofte inkludert synging som kunne minne om noe en kunne høre i en opera. Han var også den som startet en helt ny trend/undersjanger, nemlig Spagetti-westernfilmen. Årene etter *A fistfull of dollars* (Leone 1964) kom ut, lot mange seg inspirere av filmens råde vold og tilsynelatende apatiske protagonist. Senere regissører som Quentin Tarantino og Robert Rodriguez har også latt seg inspirere av Leones close-ups og historie stil.

Konklusjon 3.0

Da jeg først kom på denne problemstillingen ventet jeg at jeg kom til å konkludere med at forskjellene var oppskrytt og overdrevne, men etter å ha lest mye om Western-sjangeren, samt sett og analysert disse to filmene meget nøye har mitt synspunkt endret seg drastisk.

Forskjellene mellom *Rio Bravo*(Hawks, 1959) og *A fistfull of dollars*(Leone, 1964) er mange og markante. Noe som bidro til at dette ble tydelig for meg var måten jeg gikk løs på oppgaven på. Ved å nøye analysere og sammenligne de ulike aspektene ved filmene ble forskjellene som jeg ikke var så bevist over før betydelig klarere. Nå er det kanskje lurt å nevne at jeg først og fremst så på forskjellene disse filmene imellom. Så det er godt mulig at det finnes unntak på begge sider som motstrider det jeg har konkludert med her, men det som kanskje bør nevnes er at det er meget sannsynlig at om du ser en tilfeldig Spagetti-westernfilm så vil den minne mer om *A fistfull of dollars*(Leone, 1964) enn *Rio Bravo*(Hawks, 1959). Dette kan en også se på *Rio Bravo*(Hawks, 1959) og *A Fistfull of Dollars*(Leone, 1964) sine to protagonister, ser du en film fra den klassiske epoken vil protagonisten minne mer om John T. Chance(John Wayne). Om du ser en film fra Spagetti-western katalogen vil protagonisten minne mer om Joe(Clint Eastwood).

Litteraturliste/ Referanseliste 4.0

- Altman, R. (1999). *Film/Genre* (1. utg.). Iowa: British Film Institute.
- Warshow, R. (1954). *Movie Chronicle: The Westerner*. Kitses, J., & Rickman, G. (Red.), (1998). *The Western reader* (1.utg.) (s.35). New York: Limelight.
- Hoberman, J. (1991). *How The Western Was Lost*. Kitses, J., & Rickman, G. (Red.), (1998). *The Western reader* (1.utg.) (s.86). New York: Limelight.
- Towlson, J. (2018, 3 april). 10 great spaghetti westerns. Hentet fra <https://www.bfi.org.uk/news-opinion/news-bfi/lists/10-great-spaghetti-westerns>
- The spaghetti Western Database. (2018, 23 januar). SWDB Hall of Fame/Leading Actors. Hentet fra https://www.spaghetti-western.net/index.php/SWDB_Hall_of_Fame/Leading_Actors
- Wood, R. (1981). *Rio Bravo & Retrospect*. Kitses, J., & Rickman, G (Red.), (1998). *The Western reader* (1.utg.) (s.173 – 176). New York: Limelight.
- Bromwich, D. (2011). Howard Hawks, Hollywoods finest practitioner of everyday Chivalry. *The Guardian*. Hentet fra <https://www.theguardian.com/culture/2011/jan/15/howard-hawks-films-david-bromwich>

Film-liste 5.0

- *The Great Train Robbery*(Porter, 1903)
- *The Searchers*(Ford,1956)
- *Rio Bravo*(Hawks, 1959)
- *A Fistfull of Dollars*(Leone, 1964)
- *Django*(Corbucci, 1966)
- *Little Big Man*(Penn, 1970)
- *Jeremiah Johnson*(Pollack, 1972)
- *The Wild Bunch*(Peckinpah, 1969)
- *The Shootist*(Siegel, 1976)
- *Unforgiven*(Eastwood, 1992)
- *Stagecoach*(Ford, 1939)
- *Blazing Saddles*(Brooks, 1974)
- *Venom*(Fleisher, 2018)
- *Suicide Squad*(Ayer,2016)
- *12 Years a Slave*(McQueen, 2013)
- *The Kings Speech* (Hooper, 2010)
- *The Road to glory*(Hawks, 1926)

